

Handläggare
Maria Thomelius
Telefon: 0850810312

Till
Östermalms stadsdelsnämnd
2022-08-25

Remiss av God tvångsvård – trygghet, säkerhet och rättssäkerhet vid psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård

Svar på remiss av SOU 2022:40

Förvaltningens förslag till beslut

Östermalms stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

Östermalms stadsdelsnämnd har ombetts besvara en remiss av betänkandet *God tvångsvård – trygghet, säkerhet och rättssäkerhet i psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård*. I utredningen görs en översyn av vissa frågor enligt lagen om psykiatrisk tvångsvård, LPT, och lagen om rättspsykiatrisk vård, LRV, i syfte att stärka barnrättsperspektivet, rättssäkerheten och säkerheten för personer som tvångsvårdas.

I utredningen föreslås bland annat att barn inte ska få placeras med vuxna, att beslut om tvångsåtgärder för att upprätthålla ordning eller säkerhet ska kunna överklagas och att patienter ska ha rätt till daglig utevistelse och daglig aktivitet. Vidare föreslås ändringar som innebär stärkt säkerhet på vårdinrättningar samt utveckling av befintliga register för effektivare tillsyn och uppföljning. Samtliga lagändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2023.

De föreslagna ändringarna avser lagstiftning som främst tillämpas inom den hälso- och sjukvård som regionerna ansvarar för. Förvaltningen ser positivt på utredningens ambitioner att ytterligare stärka barns rättigheter samt att öka tryggheten, säkerheten och rättssäkerheten för alla patienter i psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård. Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Bakgrund

Östermalms stadsdelsnämnd har av kommunstyrelsen ombetts besvara en remiss av betänkandet *God tvångsvård – trygghet, säkerhet och rättssäkerhet i psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård* (SOU 2022:40).

Övriga remissinstanser är stadsledningskontoret, socialnämnden samt stadsdelsnämnderna i Enskede-Årsta-Vantör och Skärholmen.

Nämndens yttrande ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast 2022-09-13.

Ärendet

I maj 2021 tillsatte regeringen en utredning med uppdraget att se över vissa frågor enligt lagen om psykiatrisk tvångsvård, LPT, och lagen om rättspsykiatrisk vård, LRV. Utredningens syfte var att ytterligare stärka barnrättsperspektivet, rättssäkerheten och säkerheten i vården för personer som tvångsvårdas med stöd av dessa lagar.

Utredningen omfattar frågor som rör barnets bästa vid tvångsvård, möjligheten till en oberoende prövning av beslut om tvångsåtgärder, rätt till daglig utevistelse och daglig aktivitet, säkerhet på vårdinrättningar samt utveckling av befintliga register för effektivare tillsyn och uppföljning.

Tvångsvårdslagstiftningen har kompletterats och skärpts på ett flertal punkter de senaste årtiondena, bland annat avseende patienters delaktighet och inflytande och barns rättigheter. Utredningen innebär en ambition att ta ytterligare steg för ökad trygghet, säkerhet och rättssäkerhet för patienter i psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård.

Samtliga lagändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2023.

Utredningens förslag

Barn får inte tvångsvårdas tillsammans med vuxna

En ny bestämmelse som innebär att barn inte får placeras tillsammans med vuxna föreslås. Undantag från bestämmelsen får göras men endast då det bedöms vara till barnets bästa. Vid undantag ska särskilda dokumentationskrav gälla i syfte att kunna följa upp och säkerställa skälet till placeringen.

Beslut om tvångsåtgärder för att upprätthålla ordning eller säkerhet ska kunna överklagas

Enligt gällande lagstiftning kan ett antal av de tvångsåtgärder som får beslutas med stöd av LPT och LRV inte överklagas. Patienten är istället hänvisad till hälso-och sjukvårdens system för klagomål, till patientnämnd och Inspektionen för vård- och omsorg, IVO, samt till möjligheten att få en ny medicinsk bedömning.

Utredningen föreslår att beslut om tvångsåtgärder som syftar till att upprätthålla ordning eller säkerhet för patienten eller någon annan, ska kunna överklagas. Det kan t.ex. handla om fastspänning, avskiljning, kroppsbesiktning och kroppsvisitation. Utredningen menar att möjligheten att överklaga ställer högre krav på vårdgivaren att motivera beslutet vilket kan bidra till att minska felaktig användning av tvångsåtgärder.

Prövning av beslut om behandling utan samtycke-två alternativ

Enligt utredningen finns det tungt vägande skäl såväl för som emot att göra det möjligt att överklaga beslut om behandling utan samtycke. De beslut som avses är medicinska och kan exempelvis gälla läkemedelstillförsel genom injektion, sondmatning eller ECT-behandling. Utredningen redovisar argument för två olika alternativ utan att ta ställning till vilket som bör väljas. Det ena alternativet innebär ingen förändring av gällande lagstiftning det vill säga att beslut om behandling utan samtycke enligt 17 § LPT och 6 § LRV inte är möjliga att överklaga. Det andra alternativet är att det införs en ny bestämmelse som innebär en möjlighet för patienten att överklaga ett sådant beslut.

Rättsläget när det gäller tvång vid behandling utan samtycke behöver tydliggöras

Utredningen föreslår att en utredning tillsätts med uppdrag att analysera de rättsliga förutsättningarna för behandling med tvång i syfte att bidra till att tydliggöra vårdens befogenheter och patientens rättigheter.

IVO ska utreda klagomål även på överklagbara beslut

IVO är idag inte skyldig att utreda klagomål på beslut som är möjliga att överklaga. Utredningen föreslår att myndigheten ska ha skyldighet att utreda beslut som är möjliga att överklaga, men endast om klagomålet rör ett beslut som inte redan har överklagats av patienten.

Patienter ska informeras om möjligheterna att få ett beslut om en tvångsåtgärd prövat av en oberoende instans

Utredningen föreslår att vårdgivarens skyldighet att informera om möjligheten att få beslut om tvångsåtgärder prövade av en oberoende instans bör skärpas. Därtill föreslås att patienten, efter

genomförd behandling utan samtycke, ska erbjuds ett uppföljningssamtal.

En patient som vårdas enligt LPT eller LRV har rätt till dagliga aktiviteter på vårdinrättningen och att vistas utomhus minst en timme varje dag

Enligt gällande lagstiftning har barn rätt till dagliga aktiviteter på vårdinrättningen och att vistas utomhus minst en timme varje dag, om inte medicinska skäl talar mot det. Det är utredningens mening att detta även bör gälla vuxna patienter som vårdas enligt LPT eller LRV. Detta eftersom tillgång till dagsljus, frisk luft och en möjlighet att röra på sig utgör grundläggande mänskliga behov.

Endast patienter som anges i 1 § andra stycket LRV får placeras på LRV-inrättningar

Särskilt vårdkrävande patienter som vårdas med stöd av LPT placeras ibland inom rättspsykiatri. De fall som uppmärksammas under den senaste tioårsperioden har främst handlat om flickor och unga kvinnor med allvarligt självskadebeteende eller svår ätstörningsproblematik. Det är utredningens mening att rättspsykiatriska vårdinrättningar generellt sett är mycket olämpliga vårdmiljöer för dessa patienter och föreslår därför ett förbud mot sådana placeringar. Undantag ska vara möjliga och då endast för kortvarig placering.

Allmän inpasseringskontroll möjliggörs på samtliga LRV-inrättningar

För patienter inom rättspsykiatrisk vård innebär de ofta långa vårdtiderna att vårdinrättningen i praktiken blir dessa patienters hem i många år. Mot bakgrund av detta menar utredningen att det är av största vikt att patienterna inte upplever miljön som otrygg eller farlig. Utredningen föreslår därför att allmän inpasseringskontroll ska vara möjlig på samtliga sjukvårdsinrättningar eller avdelningar för sluten rättspsykiatrisk vård.

Allmän försändelsekontroll möjliggörs på samtliga LRV-inrättningar

Av samma skäl som redovisas ovan föreslås en ny bestämmelse som innebär att vårdgivaren får besluta att alla försändelser ska kontrolleras, om det är nödvändigt för att säkerheten ska kunna upprätthållas. Kontroll får inte avse skriftligt innehåll i brev eller annan handling.

Utvidgad anmälningsskyldighet till IVO:s säkerhetsregister

Utredningen föreslår att anmälningsskyldigheten även ska omfatta uppgifter om antal vårdplatser inom barn- och ungdomspsykiatri, vuxenpsykiatri och rättspsykiatri, beslut om allmän inpasserings-

och försändelsekontroll samt kvadratmeteryta för utomhusvistelse på vårdinrättningen per vårdplats. En utvidgad anmälningsskyldighet innebär bättre förutsättningar för IVO att identifiera tillsynsbehov.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid socialtjänstavdelningen inom Östermalms stadsdelsförvaltning.

Förvaltningens synpunkter och förslag

De förslag som lämnas i betänkandet innebär förändringar i lagstiftning och regelverk som inte tillämpas inom stadsdelsnämndens ansvarsområde. Förvaltningens synpunkter på remissen är därför begränsade.

Förvaltningen ser positivt på utredningens ambitioner att ytterligare stärka barns rättigheter samt att öka tryggheten, säkerheten och rättssäkerheten för alla patienter i psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård.

Kerstin Andersson
Stadsdelsdirektör
Östermalms
stadsdelsförvaltning

Jan Rönnberg
Avdelningschef
Östermalms
stadsdelsförvaltning

Bilagor

God tvångsvård - trygghet, säkerhet och rättssäkerhet i psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård SOU 2022:40

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Kerstin Andersson, Stadsdelsdirektör	2022-08-08
Jan Rönnerberg, Avdelningschef	2022-08-08